

İŞSİZLİK SİGORTASINDA SÜRELER

DURATIONS IN UNEMPLOYMENT INSURANCE

Akın ŞİMŞEK^(*)

ÖZ

İşsizlik sigortası uygulamasıyla işinden haksız yere ve kusuru olmadan ayrılması nedeniyle işsiz kalanlara yeni bir iş bulması için işsizlik ödeneği adı altında maddi ödemeler yapılmakla birlikte işsiz kalanlara yeni bir iş bulmaları için iş arama, iş kurslarına katılma gibi uygulamalarla rehberlik hizmetleri de verilmektedir. İşsizlik sigortasından sağlanan haklardan yararlanmak için öncelikle işsizlik sigortası primi ödeyen çalışanlar kapsamında olmak gerekmektedir birlikte işten ayrılma şekline göre ve mevzuatta sayılan diğer sigortalılık süresi ve başvuru süresi gibi şartların da sağlanması gerekiyor. Özellikle sigortalılık süresi veya başvuru sürelerinin bilinmemesi hak kayıplarına da yol açabilmektedir. İşsiz kalanlara verilecek işsizlik ödeneği süresi de işten ayrılanın sigortalılık süresine göre de değişmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik sigortası, işsizlik ödeneği, prim ödeme gün sayısı

ABSTRACT

While unemployed employees who have lost their jobs without their faults are paid an unemployment payment to assist them finding a new job; they are also provided guidance by participating in labour courses and similar activities. To be eligible for such benefits provided by the unemployment insurance programme, they must act within the rules concerning the insurance and application durations as well as paying unemployment insurance premium regularly. The unemployed may be subject to forfeiture and hence not benefit from the rights particularly if they are not well aware of the insurance and application periods. The duration of unemployment payment, not quite surprisingly, depends on the insurance duration of the unemployed.

Key Words: Unemployment insurance, unemployment payment, number of days of premium payment

^(*) Kamu Yönetimi Uzmanı, Rekabet Kurumu, İdari Koordinatör

1- GİRİŞ

Çalışanların kendilerinden kaynaklanmayan nedenlerden dolayı işlerinden ayrılmak zorunda kalmaları durumunda kısa bir süre de olsa maddi ve yeni bir iş bulma gibi diğer yardımların yapılması amacıyla 4447 sayılı Kanun¹ ile işsizlik sigortası uygulaması hayata geçirilmiştir. İşsizlik sigortasının amacı, işsizlik sigortasına ilişkin kuralları ve uygulama esaslarını düzenlemek ve mevzuatlarda bu kapsamda öngörülen hizmetlerin verilmesini sağlamaktır. İşsizlik sigortasından sağlanan haklardan yararlanmak için kapsamda bulunan çalışanların özellikle hak düşürücü veya hak kazandırıcı süreleri bilmeleri büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, işsizlik sigortası konusunda genel bir değerlendirmeye yer verildikten sonra işsizlik sigortasından sağlanan haklara ilişkin belirlenen sürelerden bahsedilecektir.

2- İŞSİZLİK SİGORTASININ KAPSAMI ve SUNULAN HİZMETLER

İşsizlik sigortasına 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre 4/1-a (eski SSK) sigortalısı olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalılar ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan özel banka sandıkları ile diğer emeklilik sandıklarına tabi sigortalılar zorunlu olarak tabidir. İstekleri halinde de 4857 sayılı Kanuna göre kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılar ve ticari taksit, dolmuş ve benzeri nitelikteki şehir içi toplu taşıma aracı işyerleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenecek alanlarda kısmi süreli iş sözleşmesiyle bir veya birden fazla kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içerisinde çalışma gün sayısı 10 günden az olan kişiler de işsizlik sigortası primi ödeyerek işsizlik sigortasına dahil olabilmektedirler.

Banka ve diğer kuruluşların 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20'nci maddesi kapsamında olan sandıklarına tabi memur veya 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli statüde bulunanlar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu, 233 ve 399 sayılı kanun hükmünde kararnameler ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlerine göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar işsizlik sigortası kapsamına dahil değildir.

İşinden ayrılan sigortalılara işsizlik sigortası kapsamında yeterli çalışma süresi bulunup da diğer şartları da taşımaları halinde İŞKUR tarafından işsizlik ödeneği verilmesi yanında, bu sürede genel sağlık sigortası primleri de ödenmektedir. İşsizlik ödeneği alanlara İŞKUR tarafından ayrıca yeni bir iş bulma ve meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmesi hizmetleri de sağlanmaktadır.

3- İŞSİZLİK SİGORTASI PRİMLERİ

İşsizlik sigortasından yararlanacaklara sunulacak hizmetleri karşılamak üzere işsizlik sigortası kap-

1 08.09.1999 tarih ve 23810 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

samına giren bütün sigortalılar, işverenler ve kamu kurumları adına Devlet, işsizlik sigortasına prim ödemektedirler. İşsizlik sigortası primi kapsamındaki çalışanların prime esas aylık brüt kazançları esas alınarak % 1 sigortalı, % 2 işveren ve %1 Devlet payı olarak ödenmektedir. İsteğe bağlı sigortalılardan işsizlik sigortası primini ödeyenlerden ise % 1 sigortalı ve % 2 işveren payı alınmakta ve devlet payı olmamaktadır. İşverenler, işsizlik sigortasına ilişkin prim yükümlülükleri nedeniyle sigortalıların ücretlerinden herhangi bir indirim veya kesinti yapamamaktadırlar. Herhangi bir nedenle işçinin sigortalılık durumunun sona ermesi halinde, o ana kadar işçiden ve işverenden kesilen işsizlik sigortası primleri ile Devlet payı iade edilmemektedir. İşsizlik sigortasına işverenlerce ödenen primler kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmektedir. Sigortalılarınca ödenen primler de gerçek ücretin hesaplanmasında gelir vergisi matrahından indirilmektedir.

4- İŞSİZLİK SİGORTASINDAN YARARLANMA KOŞULLARINDA SÜRELER

İşinden ayrılan işsizlik sigortası kapsamındaki çalışanın işsizlik sigortasından yararlanabilmek için öncelikle kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalması veya işyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi gibi nedenlerle işten çıkarılmış olması gerekmektedir. Bu şart yanında işsizlik sigortasından yararlanma koşulları içinde yer alan süre şartları da işçinin hizmet akdinin feshinden önceki son **"120 gün"** içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olması, son **"3 yıl"** içinde **"en az 600 gün"** süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olması, hizmet akdinin feshinden sonraki **"30 gün"** içinde en yakın İŞKUR birimine şahsen ya da elektronik ortamda başvurması gerekmektedir. İşsizlik ödeneği almak için önemli şartlardan birisi olan son **"120 gün"** içinde kesintisiz sigortalı olarak çalışma şartının sağlanmasında, hizmet akdinin sona ermesinden önceki son **"120 gün"** içinde, hizmet akdi devam etmekle birlikte, hastalık, ücretsiz izin, disiplin cezası, gözüaltına alınma, hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali, kısmi istihdam, grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, ekonomik kriz, doğal afet nedenleriyle işyerinde faaliyetin durdurulması veya işe ara verilmesi halinde, son **"120 gün"** ün hesabında prim yatırılmayan bu süreler kesinti sayılmamaktadır.

5- İŞSİZLİK SİGORTASINA 30 GÜN İÇİNDE BAŞVURUNUN ÖNEMİ

İşsizlik ödeneğinden yararlanabilmek için işinden işsizlik sigortasında yararlanmak için gerekli olan durumlar kapsamında ayrılan ve diğer şartları da sağlayan işçinin hizmet akdinin feshinden sonraki **"30 gün"** içinde en yakın İŞKUR birimine başvurması gerekmektedir. Başvuru, İŞKUR birimine şahsen gelerek veya elektronik ortamda www.iskur.gov.tr adresinden yapılabilmektedir. Mücbir sebepler dışında **"30 gün"** içerisinde başvurulmaması halinde, başvuruda gecikilen süre, toplam hak sahipliği süresinden düşülmektedir². İşsizlik sigortası başvurusu ile kişinin iş arayan kaydı yapılmakta veya güncellenmektedir. Böylece sigortalı işsizlerin danışmanlık, işe yerleştirme ve mesleki eğitim hizmetlerini alması sağlanmaktadır.

² www.iskur.gov.tr

6- İŞSİZLİK ÖDENEĞİ VERİLMESİNDE SÜRELER ve ÖDENEK TUTARLARI

İşinden kendi isteği ve kusuru dışında ayrılan işçinin 4447 sayılı Kanun'da sayılan diğer şartları da taşıması kaydıyla hizmet akdinin feshinden önceki **"son 3 yıl"** içinde;

- **"600 gün"** sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere **"180 gün"**,
- **"900 gün"** sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere **"240 gün"**,
- **"1080 gün"** sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere **"300 gün"**,

Süre ile işsizlik ödeneği ödenmektedir. Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının **"son 4 aylık"** prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkı olarak hesaplanmaktadır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçmemektedir.

2014 Yılı İşsizlik Ödeneği Tutarları (TL)		
Dönemi	01.01.2014-30.06.2014	01.07.2014-31.12.2014
Asgari Ücretle Çalışan	425,15	450,16
Azami ödenecek işsizlik ödeneği	850,30	900,31

Not: Damga Vergisi kesilmiş tutarlardır.
Asgari ücret 1.1.2014-30.6.2014 tarihleri arasında 1.071,00 TL, 1.7.2014-31.12.2014 tarihleri arasında ise 1.134,00 TL'dir.

7- İŞSİZLİK ÖDENEĞİ ALANLARIN SORUMLULUKLARI

İşinden işsizlik ödeneği almaya müstahak şekilde ayrılan ve diğer şartları da taşıması nedeniyle işsizlik ödeneği alan kişilerin işsizlik ödeneği aldıkları sürede, ikamet adresinin değişmesi, emekliye ayrılarak yaşlılık aylığı almaları, yetkili sağlık kuruluşunca istirahat raporu verilmesi, askerlik veya başka nedenlerle silahaltına alınması, yurtdışına çıkması, bir işte çalışmaya başlaması ve mahkeme kararıyla işe iade edilmesi hallerinde durumu en yakın İŞKUR birimine **"15 gün"** içinde bildirmesi gerekmektedir. İşsizlik ödeneği aldığı sürede durum değişikliğini zamanında bildirmeyenler kendi kusuru ve bilgilerdeki eksiklik veya yanlışlık nedeniyle yapılan fazla ödemeleri yasal faizi ile birlikte ödemektedirler.

8- SONUÇ

Çalışırken işsizlik ödeneği almaya hak kazanacak şekilde işinden ayrılanların hak düşürücü süreleri bilmemeleri maddi kayıplarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. İşsizlik ödeneği almaya başlayanların da işsizlik ödeneği aldıkları süre içinde durum değişikliklerini yasal sürelerde İŞKUR'a bildirme yükümlülükleri bulunmaktadır. İşsizlik ödeneği almakta iken İŞKUR tarafından teklif edilen mesleklerine uygun ve son çalıştıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın ve ikamet edilen yerin belediye mücavir alanı sınırları içinde bir işi haklı bir nedene dayanmaksızın reddedenlerin ödenekleri tekrar başlatılmamak üzere kesilmektedir. Ayrıca çalışma hayatını inceleme ve denetleme yetkisine haiz müfettişlerce veya kamu idarelerinin denetim elemanları tarafından yapılan denetimlerde İŞKUR'dan işsizlik ödeneği aldığı dönemde kayıt dışı olarak çalıştığı tespit edilenlerin işsizlik ödenekleri tekrar başlatılmamak üzere kesilmektedir.

İşsizlik ödeneği aldığı süre içinde yaşlılık aylığı almaya başlayanların ödenekleri yaşlılık aylığını almaya başladığı tarih itibarıyla kesilmektedir. İŞKUR tarafından önerilen meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimini haklı bir neden göstermeden reddeden veya kabul etmesine karşın devam etmeyen ve haklı bir nedene dayanmaksızın yapılan çağrılar zamanında cevaplamayan, istenilen bilgi ve belgeleri öngörülen süre içinde vermeyenlerin de işsizlik ödenekleri kesilmektedir.

KAYNAKÇA

- 4447 sayılı Kanun
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 4857 sayılı İş Kanunu
- www.mevzuat.gov.tr
- www.iskur.gov.tr